

Två av svensk kyrkomusiks stora är borta:

Waldemar Åhlén

— en enastående kyrkomusikergärning

Min första bekantskap med Waldemar Åhlén ligger 50 år tillbaka i tiden. Som ny elev vid dåvarande Musikkonservatoriet i Stockholm lärde jag känna hans namn som redan då var i det närmaste synonymt med orgel och orgelspel. Högmässorna i S:t Jacob innebar musikaliska högtidsstunder som gav inspiration till studiearbetet. Waldemar Åhléns namn var mig egentligen sedan länge bekant, då jag i mina pojkarår på 20-talet klippte ur och samlade alla musikrecensioner i Svenska Dagbladet. Waldemar Åhlén var ju en av de första som gav orgelkonserter i Stockholm, vilket på den tiden var sällsynt. Genom sin konsertverksamhet, som så småningom ledde till de regelbundna lördagskonserterna i Jacob har han haft en enorm betydelse för orgelmusikens utveckling och vars frukter vi får skörda i dag inte bara i Stockholm utan i hela landet. Att Bach blev ryggraden i hans program var för honom självklart. Det är en oräknelig skara lyssnare som genom dessa lördagskonserter lärt känna och älska orgelmusiken.

Waldemar Åhlén tog intensiv del i den redan på slutet av 20-talet i Tyskland framväxande orgelrörelsen, vilken verkade för en återgång till den klassiska orgeltypen och en vidare utveckling av dess grundläggande principer i fråga om disposition och klang. Som orgelsakkunnig har han också haft att göra med ett stort antal orgelbyggen runt om i landet. Han var också en av initiativtagarna till Kyrkosångens Väners Orgelråd, vars främsta uppgift var att i mån av möjlighet bevaka och bevara vårt klassiska orgelbestånd. Sverige har ju en unik samling äldre orgelverk som genom radions doku-

mentation väckt stor uppmärksamhet, inte minst utomlands. Genom sitt samarbete med Riksantikvarieämbetet fick det stora möjligheter påverka utvecklingen. Detta ej officiella orgelråd övergick sedan i sinom tid i KMA:s nuvarande orgelnämnd.

Den unisona sången har i Waldemar Åhlén haft en entusiastisk förespråkare. I sällskapet "Unison sång" nedlade han ett arbete av bestående värde. Ett av de synliga bevisen på hans insatser härvidlag blev sångsamlingen "Sjung svenska folk" som under en lång följd av år var den obligatoriska sångboken för svenska skolor.

Waldemar Åhléns engagement i sällskapet "Kyrkosångens vänner" har alltid varit helhjärtat. Under förra hälften av detta århundrade fanns en avdelning av detta sällskap i nästan varje stift. Stockholms stifts KSV är ett av de ännu verkamma, helt visst beroende på Waldemar Åhléns stora intresse för saken.

Han har också ända tills för något år sedan varit dess ordförande.

Tonsättaren Waldemar Åhlén kommer att leva vidare hos oss. Vi organister kan väl knappast tänka oss vara utan hans koralpartita "Lov vare dig, o Jesu Krist", hans "Allegro festivo" eller — kanske minst av allt — hans "Sursum corda", som hunnit bli klassisk. Svensk körmusik kan allra minst tänka sig vara utan "En vänlig grönskas rika dräkt" (skriven 1933 till en skolavslutning). Den melodin kommer att leva så länge körsång utövas i detta land!

Alla som kom i kontakt med Waldemar Åhlén fängslades av hans starka personlighet, hans respekt för den personliga integriteten och för hans med åren allt större vidsynhet. Den som en gång blivit hans vän fick många, många gånger erfara hans omsorger om sina medmän-

(forts på nästa sida)

(forts från föregående sida)

niskor. Han var verkligen sina vänners vän!

När Waldemar Åhlén hade sin avskedskonsert i Jacobs kyrka i juni 1971 bevistade jag denna tillsammans med en god vän, dåvarande organisten i Kreuzkirche, Dresden. Vi var båda lika gripna

av ett sällsynt levande och vitalt spel. Herbert Collum sade till mig: "Tänk du, om vi kan spela så, när vi blir lika gamla. Vilken lycka!" Kyrkan var fullsatt och vid den avslutande delen satt Waldemar framme vid kororgeln och ledde koralsången. Det var — naturligtvis — "En vänlig grönskas rika dräkt". Gripenhe-

ten hos alla som var med kunde man inte misstaga sig på. Många tårfyllda ögon vändes mot den glade spelmannen på orgelpallen. Han har nu lämnat oss, men också lämnat oss ett stycke musikkultur som redan flera generationer tagit till sitt hjärta.

Tack, Waldemar!

Gotthard Arnér

Waldemar Åhlén föddes 1894 i Helgesta, Södermanland, och avlade organistexamen, kyrkosångar- och musikleärexamen vid MK i Stockholm 1915—1917. Vidareutbildning för Ellberg, Morales, G Hägg och B Pfannstiehl. Han var organist i Messiaskapellet 1917—1921, i Högalidskyrkan 1923—1928 och i Jacobs kyrka 1928—1971. Han var sånglärare vid Tomtebodas blind-

institut 1917—1933 och musikleärare vid Stockholms folkskolor 1919—1958, från 1945 som konsulent. Han var sekr i 1933 års koralkommitté, ordf i KSV:s orgelråd 1934—1966, i KSV:s Stockholmskrets från 1942 och v ordf i KSV:s centralkommitté 1962—1969. 1930 grundade han Stockholms sånglärarförening och var dess ordf till 1952. 1941—1949 var han ordf i musikleärnas riksför-

bund, sakkunnig i 1940 års skolutredning och ordf i Samfundet för unison sång 1958—1975. Korresponderande ledamot av Vitterhets- och antikvitetsakademien 1956, ledamot av Musikaliska Akademien 1957. Han tilldelades Litteris et Artibus 1958. Hedersledamot i KMR 1979 och i Stockholms stifts kyrkomusikerförening.